

Rahapelaaminen kansanterveydellisenä huolenaiheena

Rahapelirikollisuuden arvioidut kustannukset yhteiskunnalle

TIINA LATVALA & ANNE KONU & TOMI LINTONEN

Rahapelihaitat näkyvät monella elämänalueella. Pelaaminen koskettaa myös pelaajan läheisiä, työyhteisöä ja laajemmin koko yhteiskuntaa. Tästä syystä rahapelaaminen voidaan nähdä kansanterveydellisenä huolenaiheena. Rahapelihaitat näkyvät muun muassa rahapelirikollisuutena, joka aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia vuosittain.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Rahapelaaminen on Suomessa suosittu ajanviete, sillä vuonna 2019 väestöstä 78 prosenttia oli pelannut jotakin rahapeliä kuluneen vuoden aikana (Salonen ym. 2020). Rahapelikulutus on Suomessa Euroopan korkeimpia (Economist 2014). Rahapelejä kuluneen vuoden aikana pelanneet käyttivät rahapelaamiseen keskimäärin noin 9,5 euroa viikossa (Salonen ym. 2017b). Kun rahapelimahdollisuuksia verrataan muuhun elämys- ja viihdetarjontaan, voidaan sen katsoa olevan vahvasti yliedustettuna Suomessa: pelejä on tarjolla pelisalien ja kasinon ohella myös kaupoissa, ravintoloissa ja kioskeissa. Rahapelaamisen pääasiallisia syitä ovat rahan voittaminen, ajanviete, jännitys ja hauskuus. (Salonen ym. 2019.) Myös pelipaikkojen mahdollistamat sosiaaliset kontaktit motivoivat joitakin pelaajia (Lee ym. 2006; Loroz 2004). Toisaalta ongelmien pakeneminen rahapelaamisen avulla on tavallista ongelmapelaamisesta kärsiville (Nower & Blaszczyński 2010; Salonen ym. 2017a).

Arpajaislaki ohjaa rahapelien pelaamista ja toimeenpanoa Suomessa. Lain tarkoituksena on ra-

hapelitoimintaan osallistuvien oikeusturvan takaaminen sekä väärinkäytösten ja rikoksien ehkäiseminen. Veikkaus Oy:llä on yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen. (Finlex 2020.) Muiden toimeenpanema rahapelitoiminta on laitonta ja rikoslain mukaan rangaistavaa (Arpajaishallinto 2020). Lisäksi Arpajaislailla pyritään ennaltaehkäisemään ja vähentämään rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja (Finlex 2020). Rahapelihaitat näkyvät monella elämänalueella, ja rahapelaajan ohella pelaaminen koskettaa myös pelaajan läheisiä, työyhteisöä ja laajemmin koko yhteiskuntaa (Langham ym. 2015). Tästä syystä rahapelaaminen voidaan nähdä kansanterveydellisenä huolenaiheena (Korn & Shaffer 1999).

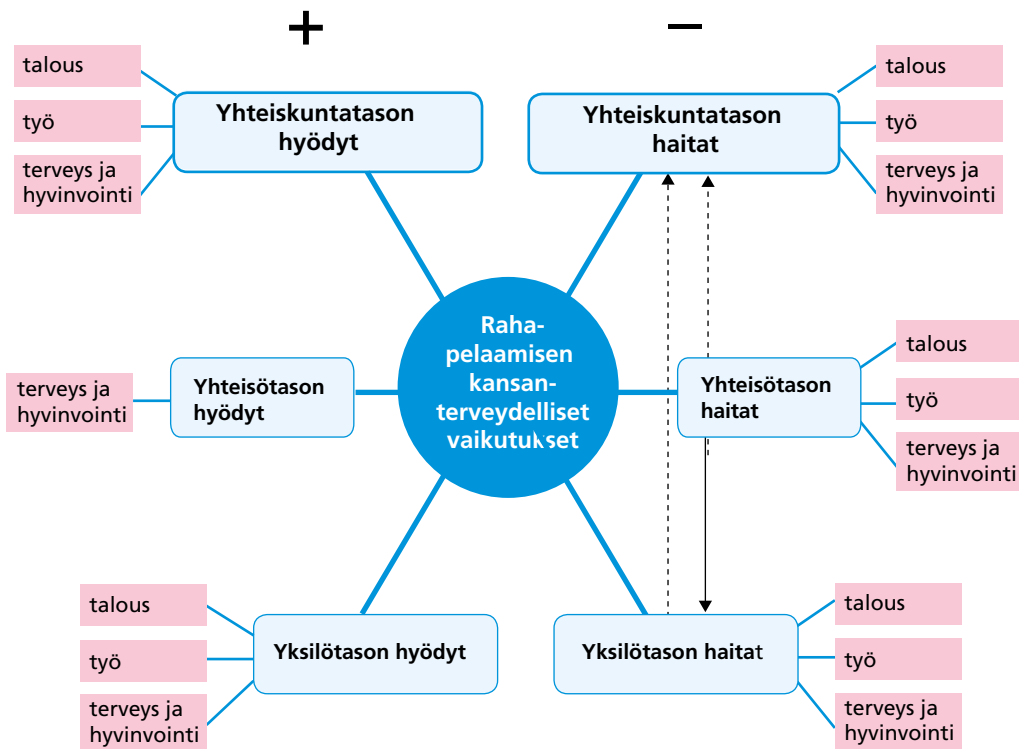
Rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmallissa (Latvala ym. 2019) pelaamista tarkastellaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Yksilötaso käsittää rahapelaajan itsensä. Yhteisö kattaa ne sosiaaliset ryhmät, joihin pelaaja kuuluu. Näitä voivat olla esimerkiksi rahapelaajan perhe, työyhteisö ja ystäväpiiri. Rahapelaamisen vaikutukset voivat olla yksilöllisiä tai ulkoisia. Yksilölliset vaikutukset kohdistuvat pelaajaan itseensä, kun puoles-

taan ulkoiset vaikutukset kohdistuvat yhteisöön ja yhteiskuntaan. Näin rahapelaaminen saa aikaan kustannuksia ja höyryjä myös niille ihmisille, jotka eivät välttämättä itse edes pelaa. Ajallinen taso käsittää rahapelaamisen vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Näitä ovat yleiset välittömät vaikutukset, ongelmapelaamisen vaikutukset ja rahapelaamisen pitkäaikaisvaikutukset. (Kuvio 1; kuvion laajempi versio on julkaistu sähköisenä liitteenä osoitteessa www.julkari.fi.)

Kansanterveysmallissa rahapelaamisen vaikutukset on luokiteltu kolmeen luokkaan: taloudelliset vaikutukset, työvaikutukset sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät vaikutukset. Edelleen rahapelaamisen vaikutukset voidaan jakaa positiivisiin ja negatiivisiin. Jako ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteinen, sillä vaikutus voi olla samanaikaisesti negatiivinen ja positiivinen riippuen siitä, millä kannalta asiaa tarkastelee. Esimerkiksi rahapelaaminen lisää rikollisuutta (Adolphe ym. 2018), mutta toisaalta se voi myös vähentää laitonta rahapelaamista (Williams ym. 2011a). Yksilö- ja yhteis-

sotasoon kohdistuvat haitat ovat usein sosiaalisia ei-rahallisia, niin sanottuja ”näkymättömiä” yksilöllisiä ja ulkoisia kustannuksia. Näkymättömiä ne ovat siitä syystä, että rahapelaamisen kustannuksia tarkasteltaessa ne jäävät usein tarkastelun ulkopuolelle, sillä niille ei voida määritellä rahallista arvoa. Ei-rahallisia haittoja voi olla esimerkiksi rahapelaamisen aiheuttama ahdistus, parisuhteen päätyminen ja itsemurhat. Toisaalta joskus nämä näkymättömät kustannukset voivat muuttua näkyviksi, esimerkiksi silloin, kun rahapelaaja tai hänen läheisensä hakeutuu hoitoon, joka aiheuttaa rahallisia kustannuksia. Yhteiskuntatason kustannukset ovat useammin rahallisia, ja ne liittyvät ongelmapelaamisen aiheuttamiin haittoihin. (Latvala ym. 2019.) Näitä voivat olla esimerkiksi rahapelaamiseen liittyvän rikollisuuden aiheuttamat kustannukset, joihin perehdytään seuraavaksi tarkemmin.

Rahapelirikollisuus voidaan käsittää monin tavoin. Yhteiskuntatasolla rahapelirikollisuus voi olla laitonta pelaamista; rahapelaaminen voi ol-

Kuvio 1. Rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmalli.

la kielletty lailla, tai toimijalla ei ole oikeutta rahapeliin toimeenpanemiseen. Toisaalta rahapelirikollisuus voi olla myös rahapelilainsäädännön noudattamatta jättämistä. Yksilötasolla rahapelamiseen liittyvä raha voi houkuttaa rikoksiin, esimerkiksi ryöstöihin ja rahanpesuun. Toisaalta ongelmapelaaminen voi johtaa rikoksiin, kun pyritään esimerkiksi rahoittamaan pelaamista tai johtaa perheväkivaltaan kuormittuneen tilanteen takia (Bank & Waugh 2018).

Ongelmapelaamisen ja rikollisuuden on havaittu olevan yhteydessä toisiinsa (Adolphe ym. 2018). Ongelmapelaajien tekemissä rikoksissa korostuvat erityisesti ei-väkivaltarikokset, joiden tavoitteena on saada rahaa (Adolphe ym. 2018; Turner ym. 2009), mutta myös monia muita rikostyyppisiä esiintyy, kuten verkkopelaamiseen liittyvää rikollisuutta (Chen ym. 2005; Kuoppamäki ym. 2014), parisuhdeväkivaltaa (Afifi ym. 2010; Korman ym. 2008; Kuoppamäki ym. 2014; Liao 2008) ja lasten kaltoinkohtelua (Afifi ym. 2010). Eräissä tutkimuksissa havaittiin, että ongelmapelaajilla oli ei-ongelmapelaajia korkeampi riski talous-, väkivalta- ja huumeririkoksiin (Laursen ym. 2016).

Erityisesti vangeilla ja rahapeliiriippuvuuteen apua hakeneilla rahapelirikollisuus on yleisempää väestötasoon verrattuna (Abbott ym. 2005; Williams ym. 2005). Rahapeliongelmiin esiintyvyyttä vankien keskuudessa tarkastelleissa katsausartikkelissa havaittiin, että noin 33 prosenttia vangeista kärsi ongelmapelaamisesta tai rahapeliiriippuvuudesta (Williams ym. 2005). Apua hakeneista rahapeliiriippuvaisista 77 prosenttia arvioi osallistuneensa rikolliseen toimintaan rahapelaamisensa takia (Folino & Abait 2009). Suomessa rahapeliongelmaansa apua hakeneiden Peliklinikan asiakkaista 22 prosenttia oli ottanut luvatta ystävän tai perheenjäsenen rahaa tai omaisuutta ja noin kahdeksan prosenttia oli näpistänyt muilta kuin läheisiltä (Salonen ym. 2017a).

Vaikka kausaalisuutta rahapelaamisen ja rikollisuuden välillä ei ole osoitettu, on osa tutkimuksista antanut viitteitä siitä, että rahapelaaminen voi johtaa rikolliseen toimintaan. Kanadassa tehdyn tutkimuksen mukaan jopa 65 prosenttia ongelmapelaajiksi luokitelluista vangeista koki, että rikollinen toiminta oli saanut alkunsa rahapelaamisesta (Turner ym. 2009). Myös Suomessa tehdyssä laadullisessa tutkimuksessa havaittiin ongelmapelaamisen takia syntyneiden talousongelmien johtavan rikolliseen toimintaan (Lind ym. 2015). Toisaalta sekä ongelmapelaamisen että ri-

kollisuuden taustalla voidaan nähdä tekijöitä, jotka selittävät molempia toimintoja. Näitä voivat olla muun muassa tietyt persoonallisuuden piirteet ja epäsosiaaliset taipumukset (Folino & Abait 2009; Mishra ym. 2011).

Rahapelaaminen voi lisätä rikollisuutta yhteiskunnassa monin tavoin. Rahapelaamisen lisääntyessä ongelmapelaajien määrä kasvaa, ja ongelmapelaajien keskuudessa rikollisuus on yleisempää (Adolphe ym. 2018; Laursen ym. 2016). Rahapelaaminen itsessään luo mahdollisuuden rikolliselle toiminnalle ja kasinot, joissa myydään myös alkoholia, lisäävät alkoholiin liittyvien rikosten määrää (Williams ym. 2011b). Kasinon avaamiseen myötä on havaittu kasvu väkivaltarikoksissa (Stokowski 1996) ja rattijuopumuksissa (Cotti & Walker 2010). Myös alueella lisääntynyt turismi voi myös lisätä rikollisuutta (Reece 2010). Toisaalta laillinen pelaaminen vähentää laitonta rahapelaamista (Williams ym. 2011a).

Tämän tutkimuksen tarkoitus on tarkastella rahapelaamista kansanterveydellisenä huolenaiheena. Erityisesti keskitytään rahapelirikollisuuteen ja siihen, mitä se yhteiskunnalle maksaa. Tarkoituksena on tuottaa mahdollisista rahapelirikollisuuteen liittyvistä kuluista suuntaa antava kuvaus, joka toimii esimerkkinä siitä, kuinka rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmallia voidaan hyödyntää rahapelaamisen yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa. Rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmalli on luotu tutkimuskirjallisuuden pohjalta ja se perustuu kansainvälisesti julkaistuihin artikkeleihin (Latvala ym. 2019). Rahapelirikollisuuden määrän arvioinnissa on käytetty Sanna-Mari Kuoppamäen ja kumppaneiden julkaisua vuodelta 2014, ja rahapelirikollisuuden kustannuksia on arvioitu Ville Hinkkasen (2014) julkaisun pohjalta. Lisäksi on käytetty Tilastokeskuksen tietokantoja.

Menetelmät

Kuoppamäen ja kumppaneiden julkaisussa (2014) rahapelirikollisuutta tarkasteltiin poliisiraporttien avulla. Rahapelirikollisuus määriteltiin siten, että rahapelaamisen täytyi liittyä olennaisesti epäiltyyn rikokseen ja tästä täytyi olla maininta raportissa. Poliisiraportit olivat peräisin vuodelta 2011, ja niistä etsittiin tiettyjä asiasanoja. Asiasanat ja tarkempi kuvaus tutkimuksen menetelmistä löytyy alkuperäisestä artikkelista (Kuoppamäki ym. 2014.)

Rikosten kustannuksia laskettaessa käytettiin prevalenssiin perustuvaa lähestymistapaa. Tarkasteluun otettiin kontrollijärjestelmän kustannukset, jotka sisältävät hälytyskeskuksen, poliisin ja oikeuslaitoksen toiminnan sekä rikosten seuraamusten suorat ja epäsuorat kustannukset (kuvio 1). Rahapelirikokset luokiteltiin rikosnimikkeittäin (Kuoppamäki ym. 2014), ja jokaiselle rikosnimikkeelle laskettiin kustannusarvio Hinkkasen (2014) julkaisun pohjalta, jossa on tarkasteltu rikollisuuden yhteiskunnallisia kustannuksia. Uudempia julkaisuja rahapelirikollisuudesta tai rikollisuuden kustannuksista ei ollut saatavilla. Arviot rikollisuuden kustannuksista päivitettiin vuoden 2018 arvoa vastaavaksi Tilastokeskuksen laskurin avulla, jolla voidaan muuntaa aloitusvuoden eurot halutun vertailuvuoden euroiksi (Tilastokeskus 2019). Tilastokeskuksen tietokannasta löytyvän tiedon perusteella laskettiin rikosten selvitysprosentti ja se, kuinka monta prosenttia selvitetystä rikoksista siirrettiin syyttäjälle syyteharkintaan (SVT 2019).

Eniten poliisin tietoon tulleista rikoksista karsiutuu pois esitutkintavaiheessa, sillä rikokseen ei usein löydy epäiltyä tai rikos jää selvittämättä. Poliisi ilmoittaa rikoksen syyttäjälle suurimmasa osassa selvitetystä rikoksista. Syy ilmoittamatta jättämiseen voi olla siinä, ettei rikosta ole tapahtunutkaan tai edellytyksiä syytteen nostamiseksi ei ole epäillyn alaikäisyyden, rikoksen vanhentumisen tai sen vähäpätöisyyden vuoksi. Syyttäjälle ilmoitetuista rikoksista suurin osa johtaa syyksi lukevaan tuomioon. Useimmiten syyttäjä antaa asiassa rangaistusmääräyssakon. Rangaistusmääräyksellä ratkaistavia juttuja on noin kaksi kolmasosaa syyttäjän päätöksistä (67 % keskimäärin vuosina 2003–2012). Syyttäjän muuhun ratkaisuun päättyy 7–8 prosenttia syyttäjän ratkaisemista jutuista vuosittain. Lopuissa eli noin joka neljännessä (26 % vuosina 2003–2012) rikoslakijutussa syyttäjä päättää nostaa syytteen tuomioistuimessa (Lappi-Seppälä ym. 2014).

Poliisin toiminnassa kustannuksia aiheutuu hälytystehtävistä ja esitutkinnasta. Syyttäjän syyteharkinta ja osallistuminen oikeudenkäyntiin aiheuttaa kustannuksia. Lisäksi kustannuksia aiheutuu tuomioistuimen toiminnasta ja oikeusavusta, mutta myös rikoksen täytäntöönpanosta ja rikosten seuraamuksista. Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan vain kustannuksia eikä huomioon oteta rikollisuuden aiheuttamia rahallisia hyötyjä. Todellisuudessa rikollisuus synnyttää val-

tiolle myös tuloja sakkojen kautta. Lisäksi hovioikeudet ja korkein oikeus perivät oikeudenkäyntimaksuja, joilla rahoitetaan tuomioistuinten toimintaa, osa oikeusavusta korvataan itse ja vankinhoitolaitos saa tuloja työtoiminnasta ja vankeutotteiden myynnistä. (Hinkkanen 2014.)

Tulokset

Hälytystehtävät, esitutkinta ja syyteharkinta

Vuoden 2011 aikana oli tapahtunut 737 rahapelirikosta. Hinkkasen (2014, 414, taulukko 1) raportin avulla arvioitiin, kuinka monta prosenttia kirjatuista tapauksista poliisipartio on tullut tapahtumapaikalle hälytystehtävänä. Jos lukua ei ole tiedossa, on käytetty keskimääräistä arvoa 90 prosenttia (1 028 000 hälytystehtävää ja 925 000 rikosta). Pidätyksessä ja kuolinsyytuskimuksessa oletetaan poliisin saapuneen paikalle joka kerta, kun taas muun tutkinnan ja tietomurron osalta on arvioitu, ettei kyseessä ole ollut hälytystehtävä. Hälytyskeskus välittää hälytyksen poliisille, joka maksaa 40,20 euroa/hälytys. Vuoden 2013 arvo 39 euroa (Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11a) muutettiin vuoden 2018 arvoa vastaavaksi Tilastokeskuksen laskurin avulla (Tilastokeskus 2019). Poliisin hälytystehtävien keskimääräisen kustannus oli 86,80 euroa. Arvioitiin, että hälytyskeskuksen toimintaan menisi noin 16 869 euroa ja poliisin hälytystehtäviin 48 518 euroa. Poliisin tietoon tulleiden rikosten esitutkintakustannukset on arvioitu Hinkkasen raportin (2014, 415, taulukko 2) avulla. Poliisin esitutkintakustannusten arvioitiin olevan 412 243 euroa. Kaiken kaikkiaan hälytyskeskuksen ja poliisin toiminnasta aiheutuneet kustannukset olivat arviolta yhteensä noin 477 630 euroa. (Taulukko 1.)

Selvitetystä rikoksista laskettiin Tilastokeskuksen tietoja käyttäen, syyttäjälle syyteharkintaan siirretyt tapaukset. Pidätyksille ja muille rikosnimikkeille on käytetty vuoden 2011 keskimääräistä prosentuaalista arvoa 59. Arviolta kaiken kaikkiaan 300 rahapelirikosta siirtyi syyteharkintaan. Syyteharkinnan maksaessa 331,90 euroa/kpl (Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11a) oli syyteharkinnasta aiheutuneet kokonaiskustannukset arviolta noin 99 570 euroa. Lopuksi laskettiin vielä, kuinka monessa tapauksessa syyttäjä nosti syytteen. Mikäli tietoa ei ollut saatavilla, käytettiin vuoden 2011 keskimääräistä syyttämisprosenttia 18 (57 451 syytteet / syyttäjälle ilmoitetut rikok-

Taulukko 1. Hälytyskeskuksen, poliisin ja syyttäjän toiminnasta aiheutuneet kustannukset rikosnimikkeittäin

Rikosnimike			Hälytyskeskus	Poliisi			Syyttäjä		
	N ^a	% ^b	hälytys €/kpl ^c	hälytys €/kpl ^d	esitutkinta €/kpl ^e	syyttäjälle (%) N ^f	syytehark. €/kpl ^g	syyte (%) N ^h	oikeus €/kpl ⁱ
Lievä maksuvälinepetos	11	33	40,2	122,4	397,4	(32) 4	331,9	(36) 1	210,2
Maksuvälinepetos	171	33	40,2	122,4	397,4	(22) 37	331,9	(36) 13	210,2
Lievä petos	25	33	40,2	122,4	397,4	(51) 13	331,9	(25) 3	210,2
Petos	51	33	40,2	122,4	397,4	(88) 45	331,9	(25) 11	210,2
Näpistys	51	73	40,2	163,5	397,4	(50) 25	331,9	(6) 2	210,2
Varkaus	68	16	40,2	129,05	397,4	(16) 11	331,9	(31) 3	210,2
Kavallus	19	90	40,2	86,8	397,4	(50) 9	331,9	(32) 3	210,2
Törkeä kavallus	11	90	40,2	86,8	1 464,2	(93) 10	331,9	(66) 7	210,2
Vahingonteko	12	33	40,2	140,2	397,4	(12) 1	331,9	(24) 0	210,2
Ryöstö	9	72	40,2	554,01	2 928,3	(44) 4	331,9	(76) 3	210,2
Lievä pahoinpity	20	100	40,2	178	1 568,7	(36) 7	331,9	(8) 1	210,2
Pahoinpity	55	100	40,2	178	1 568,7	(70) 39	331,9	(42) 16	210,2
Laiton uhkaus	12	90	40,2	86,8	3 86,96	(46) 5	331,9	(18) 1	210,2
Kunnianloukkaus	8	90	40,2	86,8	33,5	(34) 3	331,9	(18) 1	210,2
Huumausaineiden käyttörikos	7	22	40,2	172,4	711,2	(87) 6	331,9	(3) 0	210,2
Tietomurto	9	-	-	-	386,96	(20) 2	331,9	(18) 0	210,2
Muu tutkinta	30	-	-	-	386,96	-	-	-	-
Kadonnut henkilö	20	90	40,2	86,8	386,96	-	-	-	-
Pidätys	18	100	40,2	86,8	386,96	(59) 11	331,9	(18) 2	210,2
Kuolinsyyt tutkimus	14	100	40,2	86,8	386,96	-	-	-	-
Muut rikosnimikkeet	116	90	40,2	86,8	386,96	(59) 68	331,9	(18) 13	210,2
Yhteensä	737		16 869,13 €¹	48 517,55 €²	412 243,20€³	300	99 570 €	80	16 816 €

a Rahapelirikosten lukumäärä

b Kuinka monta prosenttia kirjatuista tapauksista poliisipartio on tullut tapahtumapaikalle hälytystehtävänä (ks. Hinkkanen 2013, s. 413 taulukko 1), jos lukua ei tiedossa, on käytetty keskimääräistä arvoa 90 % (1 028 000 hälytystehtävää ja 925 000 rikosta), pidätyksessä ja kuolinsyyt tutkimuksessa oletetaan poliisiin saapuneen paikalle joka kerta, kun taas muu tutkinta ja tietomurto ei hälytystehtävää

c Hälytyskeskus välittää hälytyksen poliisille, joka kustantaa 40,20 €/hälytys. Vuoden 2013 arvo 39 € (Hinkkanen 2013, Liitetaulukko 11a) muutettu vuoden 2018 arvoa vastaavaksi Tilastokeskuksen laskurin avulla ¹ Yhteensä ^{a+b+c} 16 869,13 €

d Poliisin hälytystehtävien kustannukset, pidätyksessä ja kuolinsyyt tutkimuksessa oletetaan poliisiin saapuneen paikalle joka kerta, kun taas muu tutkinta ja tietomurto ei hälytystehtävää. Jos kustannusta kyseiselle tehtävälle ei ole tiedossa, on käytetty keskimääräistä arvoa 86,80 €/hälytystehtävä (Hinkkanen 2013 s.413 Taulukko 1). Arvot muutettu vuoden 2018 vastaaviksi Tilastokeskuksen laskurin avulla. ² Yhteensä ^{a+b+d} 48 517,55 €

e Poliisin tietoon tulleiden rikosten arvioidut esitutkintakustannukset €/kpl, (Hinkkanen 2013 s.415 Taulukko 2). Arvot muutettu vuoden 2018 vastaaviksi Tilastokeskuksen laskurin avulla. ³ Yhteensä ^{a+e} 394 186 €

f Suluissa kuinka monta prosenttia poliisin tietoon tulleista rikoksista siirretään syyttäjälle syyteharkintaan, sen jälkeen niiden rahapelirikosten lukumäärä, jotka on siirretty syyttäjälle (pyörästetty lähimpään kokonaislukuun), pidätyksille ja muille rikosnimikkeille on käytetty vuoden 2011 keskimääräistä arvoa 59 %,

g Syyteharkinta maksaa 331,90 €/kpl ⁴ Yhteensä ^{f+g} 99 570 €

k Kuinka monta prosenttia tapauksista syyttäjä nostaa syytteen, jos luku ei tiedossa on käytetty keskimääräistä syyttämättäjäätamisprosenttia 99 (syyttäjälle ilmoitetut/syyttämättä jätetyt)

1. Kuinka monta syytettä on nostettu, luku pyörästetty lähimpään kokonaislukuun

set 311 702). (Taulukko 1.) Syyttäjän osallistuminen esitutkintaan maksaa 4,10 euroa (Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11a), joten esitutkinnasta aiheutuu kuluja syyttäjän toiminnasta 3022 euroa (737*4,10 €). Kaiken kaikkiaan hälytystehtävistä, esitutkinnasta ja syyteharkinnasta aiheutui arviolta noin 580 222 euron kustannukset.

Oikeudenkäyntikulut

Syyttäjän osallistuminen oikeudenkäyntiin maksaa 210,20 euroa. Oikeudessa rahapelirikoksia oli arviolta noin 80 tapausta. Näin ollen oikeudenkäyntikuluja syyttäjän toiminnasta kertyisi noin 16 816 euroa (taulukko 1).

Taulukko 2. Käräjäoikeudessa käsiteltyjen rahapelirikosten määrä ja rangaistukset rikosnimikkeittäin

	Rikosten käsittely käräjäoikeudessa				Rangaistukset			
	Syyte N	Kirjallinen (%) N	Istunto (%) N	Lautamies (%) N	Vankila	YKP*	Ehdollinen**	Sakko
Lievä maksuvälinepetos	1	(24) 0	(7) 0	(69) 1	-	-	-	(100) 1
Maksuvälinepetos	13	(24) 3	(7) 1	(69) 9	(17) 2	(3) 0	(26) 4	(54) 7
Lievä petos	3	(37) 1	(4) 0	(58) 2	-	-	-	(100) 3
Petos	11	(37) 4	(4) 1	(58) 6	(11) 1	(5) 0	(24) 3	(60) 7
Näpistys	2	(52) 1	(1) 0	(47) 1	-	-	-	(100) 2
Varkaus	3	(25) 1	(4) 0	(71) 2	(17) 0	(4) 0	(21) 1	(58) 2
Kavallus	3	(25) 1	(2) 0	(74) 2	(2) 0	(1) 0	(31) 1	(66) 2
Törkeä kavallus	7	(0) 0	(7) 0	(93) 7	(6) 1	-	(89) 6	(5) 0
Ryöstö	3	(95) 3	(5) 0	(0) 0	(48) 2	(5) 0	(47) 1	(0) 0
Lievä pahoinpity	1	(0) 0	(79) 1	(12) 0	-	-	-	(100) 1
Pahoinpity	16	(13) 2	(7) 1	(79) 13	(7) 1	(4) 0	(22) 4	(67) 11
Laiton uhkaus	1	(39) 0	(9) 0	(52) 1	-	-	-	(72) 1
Kunnianloukkaus	1	(39) 0	(9) 0	(52) 1	-	-	(1) 0	(99) 1
Pidätys	2	(39) 1	(9) 0	(52) 1	(3) 0	(1) 0	(7) 0	(89) 2
Muut rikosnimikkeet	13	(39) 5	(9) 1	(52) 7	(3) 0	(1) 0	(7) 1	(89) 12
Yhteensä (N)	80	22	5	53	7	0	21	52

*Yhdyskuntapalvelu, **Ehdollinen vankeustuomio

Käräjäoikeuden päätös maksaa keskimäärin 613,20 euroa/ratkaisu kirjallisessa menettelyssä, 876 euroa/ratkaisu istuntokäsittelyssä ja 1 226,40 euroa/ratkaisu lautamieskokoonpanossa. Oikeusapu käräjäoikeuden suullisessa käsittelyssä maksaa 1 185,20 euroa. (Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11a.) Näin ollen rahapelirikoksista kertyisi käräjäoikeudessa kuluja arviolta 168 427 euroa, kun huomioon otetaan myös syyttäjän osallistuminen oikeudenkäyntiin (taulukko 2).

Noin 13 prosentista (10 rahapelirikosta) käräjäoikeuden päätöksistä valitetaan hovioikeuteen (hovioikeudessa loppuun käsitellyt asiat 6 345 / käräjäoikeuden hyväksytyt päätökset 47 980) ja kahdessa prosentissa tapauksissa (0 rahapelirikosta) korkeimpaan oikeuteen (korkeimmassa oikeu-

udessa ratkaistut asiat 1 068 / käräjäoikeuden hyväksytyt päätökset 47 980) (Tilastokeskus). Oikeusapu hovioikeudessa maksaa 1 384,08 euroa ja hovioikeuden päätös keskimäärin 3 967,80 euroa/ratkaisu, josta aiheutuisi kuluja yhteensä noin 53 519 euroa. Kaiken kaikkiaan oikeudenkäyntikulua kertyisi siis arviolta noin 221 946 euroa.

Rangaistusten täytäntöönpano

Rangaistusmääräyksellä ratkaistavia juttuja on noin kaksi kolmasosaa syyttäjän päätöksistä (67 % keskimäärin vuosina 2003–2012). Tämä tarkoittaisi sitä, että arviolta 201 (300 * 0,67) rahapelirikoksesta olisi määrätty rangaistusmääräyssakko. Rangaistusmääräys maksaa 8,20 euroa, joten tästä aiheutuisi arviolta noin 1 648 euron kulut.

Taulukko 3. Vankeustuomioiden keskimääräinen kesto ja kustannukset* sekä vankien menetetty työpanos**

	Vankila	Tuomion pituus kk	Vankilatuomio €/kk*	Menetetty työpanos/€**
Maksuvälinepetos	2	3,4	38 902,80	6 935,32
Petos	1	3,2	18 307,20	3 263,68
Törkeä kavallus	1	9,1	52 061,10	9 281,09
Ryöstö	2	10,9	124 717,80	22 233,82
Pahoinpitely	1	3,5	20 023,50	3 569,65
Yhteensä	7		254 012,40 €	45 283,56 €

*vankilatuomio 5 721 €/kk

**vankilatuomioiden takia menetetty työpanos 1 019,90 €/kk

Taulukko 4. Rahapelirikosten seurausten suorat kustannukset

Rikosnimike	N	€/rikos			
		Sairaalahoido, avohoito, lääkäri, ensiapu, kuolinsyyselvitys	Uhrien tukipalvelu	Rikoksen-tekijöiden hoito	Omaisuu- vahingot
Pahoinpitelyt	75	462,7			
Väkivaltarikokset	84		5,1	2,5	
Rikokset yleisesti	673		0,9	1,4	
Ennenaikaiset kuolemat	14	462,7			
Vahingonteot	12				655,50
Tietomurto	9				750,30
Ryöstöt	9				387,50
Maksuvälinepetokset	182				346,30
Näpistys	51				218,50
Varkaus	68				1 099,60
Lievä petos	25				274,10
Petos	51				2 957,80
Kavallus	19				2 616,70
Yhteensä		41 180,30	1 034,10	1 152,20	374 466,70 €

Noin neljä prosenttia päiväsakoista suoritetaan vankeudeksi muunnettuna ($52 * 0,04 = 2$ rahapelirikosta). Muuntorangaistuksen kulut ovat käräjäoikeudessa keskimäärin 497 euroa ja vankeinhoitossa 3 715 euroa, eli kulut olisivat yhteensä arviolta noin 8 424 euroa (taulukko 2).

Ehdollisen vankeustuomion valvonta maksaa 3 412,30 euroa/valvonta, joten kustannuksia kertyy 71 658 euroa (taulukko 2). Vankeustuomioiden kustannukset ovat puolestaan 254 012 euroa (taulukko 3). Kaiken kaikkiaan rangaistuksen täytäntöönpano aiheuttaisi valtiolle arviolta 355 742 euroa. Kun huomioon otetaan vielä vankien mene-

tetty työpanos, olisivat kokonaiskustannukset noin 381 026 euroa. Kaiken kaikkiaan kontrollijärjestelmän kokonaiskustannukset olisivat yhteensä noin 1 183 194 euroa (taulukko1–3, kuvio 1).

Rikosten seurausten kustannuksia

Rikoksista aiheutuu sekä suoria että epäsuoria kustannuksia. Rikoksista aiheutuneiden vammojen hoito, uhrien tukipalvelu ja rikosentekijöiden hoito aiheuttaa suoria kustannuksia terveys- ja sosiaalihuoltojärjestelmälle. Taloudellisia vahinkoja syntyy petoksista ja kavalluksista sekä omaisuusrikosten uhreille tuhoutuneesta ja varastetus-

ta omaisuudesta. Suoria kustannuksia aiheutui rahapelirikoksista arviolta noin 417 833 euroa (taulukko 4).

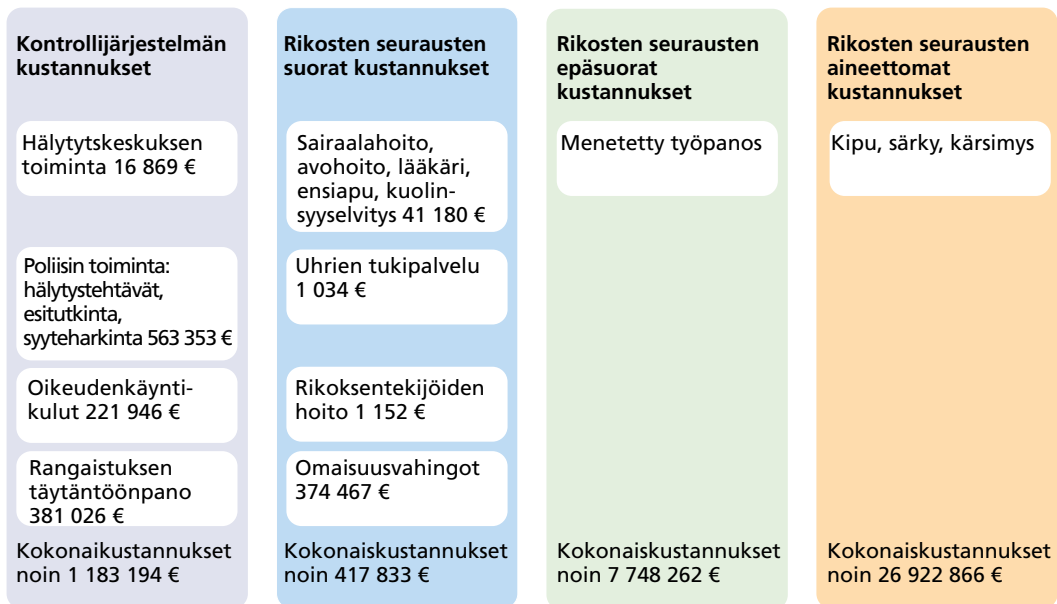
Epäsuoria yhteiskunnallisia kustannuksia aiheutuu muun muassa sairauspoissaoloista ja ennen aikaisista kuolemista menetetyt työpanoksen kautta. Lisäksi aiheutuu aineettomia vahinkoja rikosten uhreille ja uhrien omaisille. Aineettomina vahinkoina on tarkasteltu menetettyä elämää ja hyvinvointia sekä inhimillistä kärsimystä. Näiden määrittämiseen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä ja yleisesti hyväksyttävää menetelmää. Elämän arvo perustuu maksuhalukkuustutkimuksiin, jota käytettiin Hinkkasen (2014) julkaisussa. Hyvinvoinnin ja inhimillisen kärsimyksen kustannukset on laskettu aineettomista vahingoista tuomioistuimissa määrättyjen vahingonkorvausten perusteella (ks. Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11b).

Epäsuorat kustannukset, jotka muodostuivat rahapelirikollisuuden takia menetetyistä työpanoksista, olivat arviolta 7 748 262 euroa. Aineettomat vahingot olivat puolestaan 26 922 866 euroa (taulukko 5). Yhteensä rikosten seurausten suorat ja epäsuorat kustannukset olisivat siis arviolta 8 166 095 euroa (ks. Hinkkanen 2014, liitetaulukko 11b). Kun huomioon otetaan rahapelirikollisuuden ai-

Taulukko 5. Rahapelirikosten seurausten epäsuorat ja aineettomat kustannukset

	N	Kipu, särky, kärsimys €/kpl
Ryöstö	9	2071,49
Lievä pahoinpitely	20	227,76
Pahoinpitely	55	366,89
Laiton uhkaus	12	728,63
Kunnianloukkaus	8	926,50
Ennenaikainen kuolema	14	1 918 809,48
Yhteensä		26 922 865,84
		Menetetty työpanos
Pahoinpitelyt	75	400,90
Ennenaikainen kuolema	14	551 299,60
Yhteensä		7 748 261,90

heuttamat kustannukset, kaiken kaikkiaan niiden voidaan katsoa aiheuttavan valtiolle vuosittain arviolta noin 9 349 289 euron suuruiset menot, ja jos huomioon otetaan myös aineettomat kustannukset, on luku noin 36 272 155 euroa.

Kuvio 2. Julkaisussa tarkastellut rahapelirikollisuuden aiheuttamat kustannukset.

Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella rahapelirikollisuuden aiheuttamia yhteiskunnallisia kustannuksia ja esitellä sen taustalla ja lähtökohtana toiminut rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmalli. Kuten mallissa on tuotu esille, liittyy rahapelaamiseen monia kustannuksia, mutta myös siihen liittyvät hyödyt ovat ilmeisiä. Mallin avulla voidaan nähdä hyötyjen ja haittojen moninaisuus ja tuoda esille niitä kustannuksia ja hyötyjä, jotka tulisi ottaa huomioon arvioitaessa rahapelaamisen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vaikka tieteellisissä julkaisuissa (Cantell ym. 2018) ja mediassa rahapelaamisen yhteiskunnalliset kustannukset on usein nostettu huolenaiheeksi, ei tutkimusta rahapelikustannuksista Suomessa ole toteutettu. Tätä voi osittain selittää se, että kustannusten arviointi on haastavaa puutteellisen tilastoinnin takia. Esimerkiksi rikollisuuden taustalla olevaa rahapeliongelmaa ei välttämättä kirjata poliisiraporttiin tai rahapelaamiseen liittyvät muut ongelmat diagnosoidaan rahapeliongelman sijaan. Valtakunnallisia rahapelikyselyjä on toteutettu vasta vuodesta 2003 lähtien ja järjestelmällinen seuranta, tutkimus ja kehittämistoiminta alkoi suuremmissa mitassa vuoden 2007 alusta (Lintonen ym. 2016). Verrattaessa esimerkiksi alkoholitutkimukseen voidaankin rahapelitutkimuksen katsoa olevan vielä lapsen kengissä.

Verrattuna aiempiin rahapelimalleihin, rahapelaamisen kansanterveysmalli yhdistää näkökulmia kustannusmalleista (Anielski & Braaten 2008) sekä malleista, joissa on tarkasteltu rahapelihaittoja (Abbott ym. 2018). Teoreettisen ja metodologisen viitekehyksen puuttuessa on sosiaalisten eliniin sanottujen ei-rahallisten kustannusten arviointi ollut kirjavaa. Vaihtoehtoisesti sosiaaliset kustannukset on usein jätetty huomioimatta kokonaan siitäkkin huolimatta, että ne muodostavat ison osan rahapelihaitoista. (Latvala ym. 2019.) Lisäksi tutkimus on keskittynyt usein pelkästään rahapeliongelmiin, vaikka rahapelihaittoja ilmenee paljon myös ei-ongelmapelaajilla. (Latvala ym. 2019; Raisamo ym. 2015).

Esimerkinomaisesti tässä tutkimuksessa tarkasteltiin rahapelirikollisuuden aiheuttamia kustannuksia. Tarkoituksena oli tuottaa suuntaa antava kuvaus mahdollisista rahapelirikollisuuteen liittyvistä kuluista. Kontrollijärjestelmän kustannuksiin laskettiin hätäkeskuksen toiminta, poliisin hälytystehtävät ja esitutkinta, syyttäjän syyte-

harkinta ja osallistuminen oikeudenkäyntiin, tuomioistuimen toiminta ja oikeusapu sekä rangaistusten täytäntöönpano. Lisäksi huomioitiin rikosten seurausten suorat ja epäsuorat kustannukset ja rahapelaamisen aineettomat kustannukset. (Kuvio 2.) Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan vain kustannuksia eikä huomioon otettu rikollisuuden aiheuttamia rahallisia hyötyjä, vaikka todellisuudessa rikollisuus synnyttää valtiolle myös tuloja. Hälytyskeskuksen ja poliisin toiminnasta aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä arviolta noin 477 630 euroa. Ruotsissa tehdyn raportin mukaan arvio poliisin kustannuksista vaihteli 6 076 000 ja 21 013 000 kruunun välillä, mikä olisi noin 581 000–2 008 104 euroa (Svenska Spel 2009). Laskelmat perustuivat Australiassa tehtyyn raporttiin (Australian Productivity Commission 1999), jonka mukaan 2,2 prosenttia ongelmapelaajista on ollut tekemisissä poliisin kanssa, sekä Saksassa tehtyyn tutkimukseen, jonka mukaan 35 prosenttia rahapeliriippuvaisista on pidätetty (Mayer & Stadler 1999). Ruotsissa tehdyn raportin mukaan oikeudenkäyntikulut olisivat arviolta 348 620–9 084 540 euroa. Arviossa käytettiin jälleen kerran Australian ja Saksan lukuja. Tämän tutkimuksen mukaan oikeudenkäyntikulut olisivat maltillisemmat, arviolta noin 221 946 euroa. Suurimman kulun aiheutti rahapelirikollisuuden aineettomat kustannukset, joihin meni arviolta noin 26,9 miljoonaa. Kaiken kaikkiaan rahapelirikollisuuden voidaan arvioida aiheuttavan valtiolle noin 36,3 miljoonan euron kustannukset vuosittain.

Tutkimuksen analyysit pohjautuvat julkaistuihin tieteellisiin tutkimuksiin sekä julkisiin tilastotietoihin, eikä aineistoja ole käytetty hyvän tieteellisen käytännön vastaisesti. Tulosten luotettavuutta lisää se, että Kuoppamäen ja kumppanien (2014) julkaisussa rahapelirikollisuutta on arvioitu poliisiraporttien avulla. Rahapelaamisen täytyi liittyä olennaisesti epäiltyyn rikokseen, jotta se määriteltiin rahapelirikokseksi. Tuloksia tarkastellessa on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että luvut ovat tilastoihin perustuvia arvioita ja pohjautuvat vuoden 2011 raportteihin. Koska rikollisuutta tarkasteltiin rikosnimikkeittäin, ovat rikollisuudesta aiheutuneet kustannukset riippuvaisia niistä rikostyypeistä ja niiden lukumäärästä, joita kyseisenä vuotena on tapahtunut. Kustannukset voivat siis vaihdella vuosittain merkittävästikin. Tästä syystä olisi tärkeää, että rahapelirikollisuutta seurattaisiin säännöllisesti ja sen kustan-

nuksia arvioitaisiin jatkossa vuosittain. Myös rahapelirikollisuuden kirjaamisesta poliisiraportteihin pitäisi tehdä käytäntö. On myös tärkeä huomata, että rikosten seurausten kustannukset ovat huomattavasti epätarkemmin arvioitavissa kuin rikollisuuden kontrollijärjestelmän kulut. Kuoppamäen ja kumppaneiden (2014) julkaisun mukaan 30 prosenttia rahapelirikoksista tapahtuu verkossa. Usein kyseessä on ollut rikos, jossa toisen ihmisen luottokorttia on käytetty luvottomasti. Onkin syytä pitää mielessä, että myös verkkopelaamisessa tapahtuvat muutokset – kuten pelaamisen kasvu ja pelisivustojen turvallisuuden paraneminen – vaikuttavat myös rahapelirikollisuuden kokonaiskuvaan. Myös lainsäädännön muutokset, kuten lainojen korkokatto, vaikuttavat omalta osaltaan rahapelirikollisuuteen. Korkokatolla on merkittävä rooli pikavippiyhtiöiden toiminnan ja ylivelkaantumisen rajoittamisessa. Erityisesti ongelmapelaamisen on havaittu liittyvän pikalainojen ottamiseen ja velkakierteen muodostumiseen (Oksanen ym. 2018), mikä voi puolestaan johtaa myös rikolliseen toimintaan (Lind ym. 2014).

Rahapelaamisen kansanterveysvaikutusmalli (Latvala ym. 2019) voi toimia lähtökohtana rahapelaamisen kansanterveydellisten vaikutusten vertailukelpoiselle tutkimukselle paitsi Suomessa

myös maailmanlaajuisesti. Analysoimamme rikoskustannukset ovat yksi pieni osa rahapelihaittojen kokonaisuudesta, mutta tältäkin osin kustannusten selvittämisessä on ollut edellä todettuja haasteita ja epävarmuustekijöitä. Kansanterveysvaikutusmallin pohjalta voidaan tunnistaa muita vaikutuksia, joista on mahdollisesti olemassa numeerista kustannus- tai hyötytietoa.

On kuitenkin todennäköistä, että numeerisesti ja erityisesti rahassa mitattavista vaikutuksista saadaan vain karkeita arvioita, etenkin silloin, kun vaikutusketju on monimutkainen. Vaikutukset, joista laskelmia voidaan tehdä, muodostavat lisäksi vähemmistön mallissa tunnistetuista vaikutuksista. Rahapelaamisen yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon vaikutusten huomattava monimuotoisuus. Julkisessa keskustelussa on helppoa keskittyä selkeisiin suoriin kustannuksiin, kuten rikoskustannuksiin tai peliriippuvuuden hoitokustannuksiin, ja unohtaa, että merkittäviä rahallisia kustannuksia syntyy esimerkiksi peliongelmaisten töistä poissaoloista tai heikosta työtehosta. Lisäksi on muistettava, että haitat ja hyödyt, joille ei voida asettaa hintalappua, ovat yhteiskunnan, niin kansanterveyden kuin kansalaisten itsensä kannalta, merkityksellisiä – ehkä jopa rahallisia vaikutuksia tärkeämpiä.

Saapunut 10.9.2019
Hyväksytty 27.4.2020

KIRJALLISUUS

Abbott, Max & Binde, Per & Clark, Luke & Hodgins, David & Johnson, Mark & Manitowabi, Darrel & Quilty, Lena & Spångberg, Jessika & Volberg, Rachel & Walker, Douglas & Williams, Robert (2018) Conceptual Framework of Harmful Gambling: An International Collaboration, Third Edition. Guelph: Gambling Research Exchange Ontario (GREO). <https://doi.org/10.33684/CFHG3.en>

Abbott, Max & McKenna, Brian & Giles, Lynne (2005) Gambling and problem gambling among recently sentenced male prisoners in four New Zealand prisons. *Journal of Gambling Studies* 21 (4), 537–558.

Adolphe, Ashley & Khatib, Lina & van Golde, Celine & Gainsbury, Sally & Blaszczynski, Alexander (2018) Crime and gambling disorders: A systematic review.

Journal of Gambling Studies 35 (2), 395–414.

Affi, Tracie & Brownridge, Douglas & MacMillan, Harriet & Sareen, Jitender (2010) The relationship of gambling to intimate partner violence and child maltreatment in a nationally representative sample. *Journal of psychiatric research* 44 (5), 331–337.

Anielski M. & Braaten A. (2008) The Socio-Economic Impact of Gambling (SEIG) framework: An assessment framework for Canada: In search of the gold standard. Edmonton: Anielski Management.

Arpajaishallinto (2020) Laiton rahapelitoiminta ja laitton markkinointi. https://www.arpajaishallinto.fi/rahapelit/laiton_toiminta_markkinointi (luettu 21.4.2010)

Australian Productivity Commission (1999) *Australias gambling industries*. Canberra: Ausinfo.

- Banks, James & Waugh, Dan (2019) A taxonomy of gambling-related crime. *International Gambling Studies* 19 (2), 339–357.
- Cantell, Mikko & Castrén, Sari & Fabritius, Jemina & Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Keinänen, Jari & Kesänen, Minna & Koskela, Tuomas & Laitakari, Sari & Leinonen, Sanna & Mikkola, Jarkko & Murto, Antti & Mustalampi, Saini & Mykkänen, Asta & Rydman, Elina & Salonen, Anne & Selin, Jani & Suominen, Saila & Tukia, Jukka & Tulirinta, Tiina (2018) Suomalaisen rahapelaamisen tilannekatsaus 2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Chen, Ying-Chien & Chen, Patrick & Hwang, Jing-Jang & Korba, Larry & Song, Ronggong & Yee, George (2005) An analysis of online gaming crime characteristics. *Internet Research* 15 (3), 246–261.
- Cotti, Chad & Walker, Douglas (2010) The impact of casinos on fatal alcohol-related traffic accidents in the United States. *Journal of Health Economics* 29 (6), 788–796.
- Economist (2014) The house wins Daily chart. Geographic detail. Charts, maps and infographics.
- Finlex (2020) Arpajaislaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=arpajaislaki> (luettu 21.4.2020)
- Folino, Jorge & Abait, Patricia (2009) Pathological gambling and criminality. *Current Opinion in Psychiatry* 22 (5), 477–481.
- Hinkkanen, Ville (2014) Rikollisuuden kustannukset. Teoksessa Rikollisuustilanne 2013. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 266, 411–420.
- Korman, Lorne & Collins, Jane & Dutton, Don & Dhayanathan, Bramilee & Littman-Sharp, Nina & Skinner, Wayne (2008) Problem Gambling and Intimate Partner Violence. *Journal of Gambling Studies* 24 (1), 13–23.
- Korn, David & Shaffer, Howard (1999) Gambling and the health of the public: Adopting a public health perspective. *Journal of Gambling Studies* 15 (4), 289–365.
- Kuoppamäki, Sanna-Mari & Kääriäinen, Juha & Lind, Kalle (2014) Examining Gambling-Related Crime Reports in the National Finnish Police Register. *Journal of Gambling Studies* 30 (4), 967–983.
- Langham, Erika & Thorne, Hannah & Browne, Matthew & Donaldson, Phillip & Rose, Judy & Matthew Rockloff (2015) Understanding gambling related harm: a proposed definition, conceptual framework, and taxonomy of harms. *BMC Public Health* 16 (80). <https://doi.org/10.1186/s12889-016-2747-0>
- Lappi-Seppälä, Tapio & Niemi Hannu & Hinkkanen, Ville (2014) Rikosten viranomaiskäsitely ja rikosprosessin kesto. Teoksessa Rikollisuustilanne 2013. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 266, 303–320.
- Latvala, Tiina & Konu, Anne & Lintonen, Tomi (2019) Public health effects of gambling – debate on a conceptual model. *BMC Public Health* 19 (1). doi: 10.1186/s12889-019-7391-z.
- Laursen, Bjarne & Plauborg, Rikke & Ekholm, Ola & Larsen, Christina Viskum Lytken & Juel, Knud (2016) Problem Gambling Associated with Violent and Criminal Behaviour: A Danish Population-Based Survey and Register Study. *Journal of Gambling Studies* 32 (1), 25–34.
- Lee, Yong-Ki & Lee, Choong-Ki & Bernhard, Bo & Yoon, Yoo-Shik (2006) Segmenting casino gamblers by motivation: A cluster analysis of Korean gamblers. *Tourism Management* 27 (5), 856–866.
- Liao, Michael (2008) Intimate Partner Violence within the Chinese Community in San Francisco: Problem Gambling as a Risk Factor. *Journal of Family Violence* 23 (8), 671.
- Lind, Kalle & Kääriäinen, Juha & Kuoppamäki, Sanna-Mari (2015) From problem gambling to crime? Findings from the Finnish National Police Information System. *Journal of Gambling Issues* 30, 98–123
- Lintonen, Tomi & Nordmyr, Johanna & Raisamo, Susanna & Tammi, Tuukka (2016) Suomalainen rahapelitutkimus syntyi arpajaislain myötävaikutuksella. Rahapelitutkimuksen bibliografia 2016. *Yhteiskuntapolitiikka* 81 (4), 437–446.
- Loroz, Peggy (2004) Golden-age gambling: Psychological benefits and self-concept dynamics in aging consumers’ consumption experiences. *Psychology and Marketing* 21 (5), 323–349.
- Meyer, Gerhard & Stadler, Michael (2008) Criminal behaviour associated with pathological gambling. *Journal of Gambling Studies* 15 (1), 29–43.
- Mishra, Sandeep & Lalumière, Martin & Morgan, Michael & Williams, Robert (2011) An Examination of the Relationship Between Gambling and Antisocial Behavior. *Journal of Gambling Studies* 27 (3), 409–426.
- Nower, Lia & Blaszczynski, Alex (2010) Gambling Motivations, Money-Limiting Strategies, and Pre-commitment Preferences of Problem Versus Non-Problem Gamblers. *Journal of Gambling Studies* 26 (3), 361–372.
- Oksanen, Atte & Savolainen, Iina & Sirola, Anu & Kaakinen, Markus (2018) Problem gambling and psychological distress: a cross-national perspective on the mediating effect of consumer debt and debt problems among emerging adults. *Harm Reduction Journal* 15 (45). <https://doi.org/10.1186/s12954-018-0251-9>
- Raisamo, Susanna & Mäkelä, Pia & Salonen, Anne & Lintonen, Tomi (2015) The extent and distribution of gambling harm in Finland as assessed by the Problem Gambling Severity Index. *European Journal of Public Health* 25 (4), 716–722.
- Salonen, Anne & Hagfors, Heli & Lind, Kalle & Kontto, Jukka (2020) Rahapelaaminen ja peliongelmät – Suomalaisten rahapelaaminen 2019. Rahapeliin pelaaminen riskitasolla on vähentynyt. Tilastoraportti 8/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- Salonen, Anne, Castrén, Sari & Latvala, Tiina & Heiskanen, Mari & Alho, Hannu (2017a) Rahapelikysely 2016. Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapeliin markkinointiin liittyvät mielipiteet rahapeli-ongelmaan apua hakevien Peliklinikan asiakkaiden näkökulmasta. Raportti 8/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Salonen, Anne & Latvala, Tiina & Castrén, Sari & Selin, Jani & Hellman, Matilda (2017b) Rahapelikysely 2016. Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapeliin markkinointiin liittyvät mielipiteet Uudella maalla, Pirkanmaalla ja Kymenlaaksossa. Raportti 9/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Salonen, Anne & Lind, Kalle & Castrén, Sari & Lahdenkari, Miika & Kontto, Jukka & Selin, Jani & Hellman, Matilda & Järvinen-Tassopoulos, Johanna (2019) Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapeliin markkinointiin liittyvät mielipiteet kolmessa maakunnassa. Rahapelikysely 2016–2017 perustulokset yksinoikeusjärjestelmän uudistuksessa. Raportti 4/2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Stokowski, Patricia (1996) Crime Patterns and Gaming Development in Rural Colorado. *Journal of Travel Research* 34 (3), 63–69.
- Svenska Spel (2009) The cost of gambling. An analysis of the socio-economic costs resulting from problemgambling in Sweden.
- SVT Suomen virallinen tilasto: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin, 2010–2018. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/rpk/2018/03/rpk_2018_03_2018-12-18_laa_001.fi.html Viitattu: 28.8.2019.
- Tilastokeskus (2019) Rahanarvonmuunnin. <https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html> (luettu 20.8.2019)
- Turner, Nigel & Preston, Dennis & Saunders, Chrystal & McAvoy, Steven & Jain, Umesh (2009) The Relationship of Problem Gambling to Criminal Behavior in a Sample of Canadian Male Federal Offenders. *Journal of Gambling Studies* 25 (2), 153–169.
- Williams, Robert & Belanger, Yale & Arthur, Jennifer (2011a) Gambling in Alberta: History, current status and socioeconomic impacts. Final Report submitted to the Alberta Gaming Research Institute. Edmonton, Alberta.
- Williams, Robert & Rehm, Juergen, & Stevens, Rhys (2011b) The social and economic impacts of gambling. Final Report prepared for the Canadian Consortium for Gambling Research.
- Williams, Robert & Royston, Jennifer & Hagen, Brad (2005) Gambling and Problem Gambling Within Forensic Populations. *Criminal Justice and Behavior* 32 (6), 665–689.

ENGLISH SUMMARY

Tiina Latvala & Anne Konu & Tomi Lintonen: Gambling as a public health concern. The costs of gambling-related crime in Finland (Rahapelaaminen kansanterveydellisenä huolenaiheena. Rahapelirikollisuuden arvioidut kustannukset yhteiskunnalle)

Gambling is a popular leisure activity in Finland. It has both positive and negative social and economic impacts not only for individual gamblers, but also for their significant others and society at large. Based on the Public Health Impacts of Gambling model (PHIGam model), this study examines the costs of gambling-related crime in Finland. The PHIGam model makes a distinction between negative and positive impacts, i.e. costs and benefits, which are grouped into three classes: financial, labour, and health and well-being. These classes are manifested at the personal, interpersonal and societal levels. The temporal level refers to the development, severity and scope of the gambling impact. These include general impacts, impacts of problem gambling and the long-term impacts of gambling. Gambling-related crime was assessed based

on the work of Kuoppamäki et al. (2011), and the costs of crime on the work of Hinkkanen (2014). Statistics Finland sources were also used.

Gambling-related crime costs include workload on emergency services, police responses to emergency calls and investigations of acts of crime, and work involving prosecutors. Overall, the direct costs to society were estimated at 580,222€ per year. Court costs were estimated at 221,946€ and the costs of criminal sanctions at 381,027€. In addition, direct treatment expenses from violent crimes and property offences and indirect costs from loss of work resources amounted to 8,166,095€. The grand total cost of gambling-related crime to Finnish society was estimated at 9.3 million euros. However, it must be kept in mind that these figures are estimates based on statistics and on a study of gambling-related crime conducted in 2011. Furthermore, it is often the non-monetary impacts that are the most important to society and public health.

Keywords: gambling, crime, cost of crime, public health.

KIRJOITTAJAT

Latvala, Tiina, TTT, erikoistutkija, Alkoholitutkimussääti

Konu, Anne, FT, dos., yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto

Lintonen, Tomi, FT, dos., tutkimusjohtaja, Alkoholitutkimussäätiö